

vesség, báj, jellemzi. A négy öregasszony szerepe jó gazdára talál — Bányász Ilona is vitán felül „feljebb lépett egy osztállyal” —, csodálatosan viselik színes rongyaikat, s közös tulajdonságaik, közös bolondságuk ellenére nagyon különböző alakokat formálnak. Dayka mozgása átszellemült, lebegő, Fogarassyé szegletes és dült, Miklós Klára csupa gömbölyűség — kerek fején a két kerek szem, s hozzá az az ajakcsúcsorítás! Ellenállhatatlan. Bányász Ilona mozgása pedig indulatosan szaggatott, szakaszos. Ez így jó, nagyon jó, mert ha a négy nő hasonlít egymásra, a darab értelme kerül veszélybe.

De: akármilyen jók is a főszereplők, mintha kicsit „szétjátsszanák” a darabot. Sokáig elidőznek egy-egy szón, lassúak a gesztusok, késnek a replikák, hiányzik az igazi összjáték. Néha a szöveg is hiányzik...

A nagy létszámú együttesből még ketten emelkedtek ki. Bicskey Károly remek ripacsparódiát alakított. Játéka egységes, átgondolt, szellemes, ötletes volt. Győry Franciska feltűnő tehetségesen és hősieen látta el a dolgát, hisz majdnem végig jelen van a színpadon...s ehhez képest elég kevés a szövege. Azt a keveset szépen mondta — különösen nagy monológját — s lelkes, átélt játéka méltán aratott sikert.

De: az ő jó alakításuk már nincs mindenben hasznára a darabnak. Bicskey játékával, s főleg parodizáló szövegmondásával szövegének súlyát veszi el, s az egész előadást kiengesztelőbb, megbocsátóbb értelmezés felé tolja. Győry Franciska jó, mert emberi, de neki éppen angyalinak kellene lennie, szerepfelfogása a realitás felé közelíti a darab irreális világát.

Mi következik mindebből? Láttunk egy jó darabot, elég jó rendezésben, néhány kiemelkedő, s néhány elég jó alakítással. Ennyi elég a sikerhez. Kellemes este, igazi színházi este volt.

De...

BÁRDOS PÁL

KÉPZŐMŰVÉSZET

XVII. ŐSZI TÁRLAT — VÁSÁRHELY

Nyár utóján jártam Vásárhelyen, beszélgettünk néhány órát a műtermekben, elkészült munkákat nézegettünk, tervekről esett szó. Már folyt az őszi tárlat előkészítése, találgattuk, mi várható, lesz-e szenzáció. Ma már nincs szükség találgatásra, kezünkben vannak az adatok, a hagyományosan szép katalógusban kilencvenegy művész mintegy harmadfélszáz alkotását számolhatjuk össze. Helybeliek, dél-alföldiek, elszármazottak küldtek festményeket, grafikákat, szobrokat, érmekeket és néhány más műfajú munkát, hat terem telt meg velük. Tekintélyes szám, és bár valamivel kisebb a korábbi tárlatok anyagánál, ez önmagában javára is válhatott, ha az igényes válogatás eredménye, nem kényszerű szegényedés. Ne találgassuk ennek okát, a vásárhelyi tárlat így is a legtágasabb képet adja a táj művészetéről. Fogadjuk el, hogy ami figyelemre és kiállításra érdemes produkció egy év alatt született, mind látható itt. Kíséreljük meg felmérni, van-e benne mozgás, van-e benne élet, hogyan újultak vagy stagnáltak a rég ismertek, milyen úton jár a fiatalság.

Jelképesnek érezzük, hogy a látogatót az első teremtől az utolsóig kísérik Szabó Iván művei. A rendező Rozványi Márta jól találta el ezzel a XVII. egyik jellemzőjét, amelyet a nagyok, többnyire idősek egyre határozottabbá váló uralmának

nevezhetnék. A klasszikussá érett művész imponáló nyugalma és biztonságát, az egyszerűség rafinált szépségét élvezzük körtefa oszlopain és különösen nyárfa reliefjén (*Mítosz*), amelyen a csodaszarvas történetét költőien igézte fába. Szinte súlytalanul röpülnek az állatok, dőfésre kész a kézben tartott fegyver, a szürke alpból fehéren bontakoznak elő az alakok, folyik a holdfényben a vadászat.

A tárlaton elsősorban a szobrokra, plakettre figyelünk föl. Nem hasonlítanak egymásra, teret érzünk körülöttük, a hamis modernkedés csapdáját is elkerülük, a saját stílus felismerhető bennük. *Somogyi József* rusztikus *Évá*-ja a köztéri Szántó Kovács Jánoshoz hasonlóan emberként, szimbólumként ábrázolja a többnyire szépségeszménnyé finomított ósaszonyt. *Borbás Tibor* gipszszarvasa a pusztulásban is megőrzött nemes formákat hangsúlyozza. *Szöllősy Enikő* lendületes, tömör, sziluettjében is markáns két szobrot (*Szélfújta asszony*, *Napernyős*) mutatott be. Nevek és művek továbbsorolása helyett elégedjünk meg azzal, hogy a látott szobrok a kiállítás fő attrakcióját jelentik, és szerényebb darabjaiban is tisztességes színvonalat képviselnek.

A szobrászok pozícióját erősítik az érvek. A korábban említett Szabó Iván és Szöllősy Enikő mellett *Ligeti Erika* munkáiban gyönyörködhetünk leginkább tiszta örömmel. Úgy tetszik, az anyaggal végzett tevékenység, az anyaghoz kénszerűen történő alkalmazkodás, az alakítás lehetőségeinek gazdagsága magyarázza, hogy a szobrászok sikeresebben birkóztak a témákkal és megjelenítésükkel a többiekéi.

Rangban, érdekességben hozzájuk legközelebb a grafikusok állanak. *Csohány Kálmán* rézkarcait joggal emelte első helyre a zsűri. Kevés vonallal, egyszerűen rajzol, a részleteket tömörítően hagyja el, összefoglal. Melléje kívánkoznak *Engel Tevan István* szellemes, finom lapjai, főként a *Noé*, *Pölös Endre* játékos *Gulliver*-illusztrációi, *Rékassy Csaba* archaizáló, műves munkái. *Németh József* kartonja festményeiről ismert alakjainak vázlatában is monumentális összegzése. A rézkarok jelentős értékét igazolja az is, hogy ez a hatalmas, egész falat betöltő munka nem nyomja el őket, külön-külön megállítanak, vonzásukba kerülünk.

A harmadik vonás, s talán ez már a tárlatvezetés sorrendjéből is kitűnt, hogy a legegzenetlenebb, legvegvesebb benyomást a festmények keltik, pedig Vásárhelyen a legnagyobb, legjogosabb elvárással e téren lehetnénk. Negyvenhárom festő száznál több munkájával szerepel. A nagy szám ellenére a névsor így sem teljes, több ismert művész elmaradt az idén. A jelenlevők között az eddig is ismert és elismert művészek rangjukhoz méltóan szerepelnek, ők képezik a derékhadot, jelentik a különben széteső anyag magvát. A korábban megkezdett témát, a tsz-parasztok élet- és alakrajzát bővíti *Szalay Ferenc* a *Tsz-szervezés* és *Tsz-dolgozók* című képeivel. Az előbbi nyomott hangulatát ellensúlyozza az utóbbi alakjainak erejével, keménységével. *Németh József* is sorozatot egészített ki, igen figyelemremélő a *Subás madonna*, a glóriás parasztanya póztalan, profán áhítata. *Ircsik József* újabb geometrikus kompozíciójú utcaképeket küldött, *Zoltánfy István* a *Család*-dal és a *Kocsmá*-val szintén a megkezdett utat folytatja, tovább gyarapodott *Fejér Csaba* csendéleteinek és tanyaképeinek száma. Újat kezdeni alig néhányan mertek, mintha a többséget az új kudarcaiktól való félelem riasztaná vissza. Néhány esetben azonban már biztosak lehetünk abban, érzik az elmozdulás szükségességét.

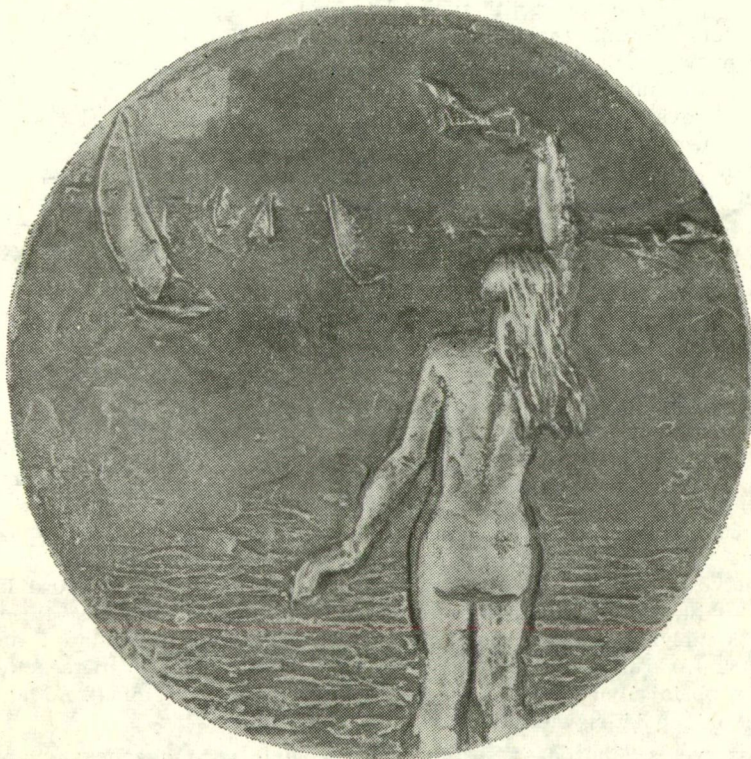
Fontos Sándor eddigi stílusát (ennek továbbélése az igen szép *Újra otthon*) kezdi felváltani tájképeiben, a világosabb, könnyedebb festés útját kutatja, líraiban, oldottabban fogalmaz. A *Három nyárfa* ennek a törekvésnek már hatásos produktuma. *Hézsó Ferenc* korábbi markáns, expresszív festésmódjáról látomásosra, dekoratívra tér át. Az új képek elvont címei (*Szikes élet*, *Múltunk-jelenünk*) is utalnak a változásra. Mostani eredményei még nem elégitenek ki, de egy ilyen kísérlethez való jogát nem lehet vitatni.

Az említettekén kívül *Szurcsik János*, *Zombori László*, *Somos Miklós*, *Magos Gyula*, *Fodor József* képein van a hagyományokhoz való kötődésen belül is egyéni vonás, a mesterségbeli tudáson túlmutató festőiség, a többiek kezét még inkább köti a hagyomány, nem felszabadítja.

Az e táborba nem tartozó festők (Dombó Lajos, Pólya József, Vecsési Sándor és mások) magányos, tétova útkeresők, a modernebb témák és ábrázolás igényével maradandó képek helyett ebben a környezetben idegenül ható, kirívó munkákkal hívták fel a figyelmet. Valami igazságuk azonban van, mert tudomásul kell vennünk: a népelet napjainkban egyre gyorsuló tempóban alakul át. A mai falura a kúptetős házak, a színesre kóporozott falak, a vaskapuk, a tévéantennák, a modern városi bútorok és ruhák, a motor, sőt az udvaron, színben, garázsban parkoló „taxik” válnak jellemzővé. Csak az öregek házai őrzik a régi paraszti élet és építészet emlékeit, a tanyák eltűnedeznek. Az öregek ragaszkodnak a régi bútorokhoz és eszközkhöz, az öregek viselik a régi öltözetet. A vásárhelyi tárlat legjobb képeiről ezek a házak, tanyák, ezek az öregek tekintenek ránk. Kérdés, hogy nem szegi-e útját előbb-utóbb egy egész vidék művészi fejlődésének az, ha továbbra is a múltjában él és jár?

Három éve Erdei Ferenc az akkori tárlat megnyitójában írta: „... a múlt és annak mai kövületei múlandóak, s a történelem a múlt és a jövőt is magában foglalja.” Most még türelmetlenebbül várjuk, hogyan lesz képes a megújulásra a vásárhelyi hagyomány.

KARDOS JÓZSEF

TÓTH SÁNDOR: VITORLÁSVERSENY